

Deloitte.

Stadsbank
Oost Nederland

Verslag van bevindingen 2015

5 april 2016

Aan het bestuur van
Stadsbank Oost Nederland
Postbus 1393
7500 BJ ENSCHEDE

Datum	Behandeld door	Ons kenmerk
5 april 2016	C. Slot 088 288 7013	3114122190/2016.049377/MD
Onderwerp		
Verslag van bevindingen Stadsbank Oost Nederland 2015		

Geachte leden van het bestuur,

Hierbij ontvangt u het verslag van bevindingen 2015. Dit verslag van bevindingen bevat de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden, waarvan wij denken dat die voor u relevant zijn voor het uitvoeren van uw toezicht-houdende taak en voor het beoordelen van de financiële positie van de Stadsbank Oost Nederland.

Onze controleverklaring

De jaarrekening 2015 van de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur. Naar aanleiding van de controle van deze jaarrekening hebben wij op 5 april 2016 een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid te verstrekken.

Vaststelling jaarrekening

Wij zijn ervan uitgegaan dat het algemeen bestuur overgaat tot ongewijzigde vaststelling van de jaarrekening. Wij verzoeken u contact met ons op te nemen wanneer dit niet het geval is. In overleg kunnen dan de verdere noodzakelijke acties worden ondernomen.

Beperking reikwijdte van deze rapportage

Het verslag van bevindingen is bedoeld om u te ondersteunen in de beoordeling van de jaarrekening 2015. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole en dienen dan ook in die context gelezen te worden.

Tot slot

Tot het geven van een nadere toelichting zijn we graag bereid.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

J.S. Huizinga RA

Inhoud

1. Externe en interne ontwikkelingen	4
2. Uw vermogen en resultaat	5
3. Controlebevindingen jaarrekening 2015	7
4. Administratieve organisatie en interne beheersing 2015	10
5. Fraude	13
6. Opdracht en onafhankelijkheid	14
Appendix A: Overzicht niet gecorrigeerde controleverschillen	16

1. Externe en interne ontwikkelingen

1.1 Interne ontwikkelingen

Het jaar 2015 heeft voor uw organisatie in het teken gestaan van de transitie naar een nieuw dienstverleningsmodel, dat met ingang van 2016 is uitgerold. Hiermee is ingespeeld op de veranderende en nieuwe vragen en verwachtingen van klanten. Als gevolg van de transitie zijn de werkprocessen aangepast. De Stadsbank is daarbij getransformeerd van een organisatie met verschillende functionele afdelingen naar een organisatie die integraal rondom de klant is georganiseerd. Dit heeft de nodige veranderingen binnen de organisatie gevergd, zowel operationeel als administratief.

Een onderdeel van deze aanpassing is het actualiseren van de administratieve organisatie en interne controle. Als gevolg van de aandacht die uit is gegaan naar het herijken en inrichten van het nieuwe dienstverleningsmodel, is op een aantal terreinen lagere prioriteit gegeven aan het opvolgen van de bevindingen uit de accountantscontrole 2014. Deze betroffen voornamelijk het nader formaliseren en beschrijven van processen, werkwijzen en risico's, inclusief de te onderkennen interne beheersingsmaatregelen. Uw management heeft aangegeven dat een en ander in 2016 alsnog opgepakt zal worden, als onderdeel van de invoering van het nieuwe dienstverleningsmodel. Deze afweging en prioritering door het management vinden wij logisch en begrijpelijk, maar wij benadrukken wel het belang dat hier in 2016 concreet opvolging aan wordt gegeven.

1.2 Externe ontwikkelingen

De omgeving waarin Stadsbank Oost Nederland opereert is continu in beweging. Dat komt onder andere tot uitdrukking in veranderende marktomstandigheden en wijzigingen in wet- en regelgeving. In dat verband noemen wij de herziening van de Wet op de gemeenschappelijke regelingen, de vennootschapsbelastingplicht die vanaf 1 januari 2016 mogelijk voor (een deel van de activiteiten) van Stadsbank Oost Nederland gaat gelden en de verwachte invoering van de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties per 1 april 2016. Uit gesprekken die wij met u en uw medewerkers hierover voerden blijkt dat u op de hoogte bent van deze ontwikkelingen en, waar nodig, de maatregelen treft die nodig zijn om de gevolgen ervan op de bedrijfsvoering of de interne beheersing te adresseren.

2. Uw vermogen en resultaat

2.1 Resultaat 2015

In het BBV wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Bij de resultaatbepaling mogen geen mutaties in het eigen vermogen plaatsvinden. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de (tussentijdse) resultaatbestemming. In de jaarrekening 2015 is hieraan op correcte wijze uitvoering gegeven.

Het gerealiseerd saldo van baten en lasten bedraagt € 150.200 voordelig (begroot € 164.000 voordelig). In 2015 hebben toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves plaatsgevonden voor een bedrag van € 131.400 (per saldo toegevoegd aan de reserves), zodat het uiteindelijke gerealiseerd resultaat € 18.800 voordelig bedraagt (begroot was: € 14.900 voordelig).

In onderstaand overzicht zijn de mutaties in de reserves schematisch weergegeven:

Stand van het eigen vermogen per 31 december 2014	€ 1.740.700
Per saldo tussentijds toegevoegd aan de reserves	€ 131.400
Gerealiseerd resultaat 2015	€ 18.800
Gerealiseerd saldo van baten en lasten 2015	€ +/- 150.200
Stand van het eigen vermogen per 31 december 2015	€ 1.890.900

De reserves van de Stadsbank zijn in 2015 toegenomen met een bedrag van € 150.200 (in 2014 een afname van € 1.268.300). De belangrijkste oorzaak van de toename van de reserves is gelegen in een vrijval van de WW-verplichtingen, als gevolg van het niet langer bestaan van deze verplichtingen voor rekening van de Stadsbank Oost-Nederland. De vrijval over 2015 bedraagt ca. € 246.000.

Voor een meer uitgebreide analyse van het rekeningresultaat over het jaar 2015 verwijzen wij u naar de toelichting bij het overzicht van gerealiseerde baten en lasten.

2.2 Weerstandsvermogen en risicomanagement

In het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is bepaald dat organisaties hun weerstandsvermogen, het vermogen om risico's financieel op te vangen, in kaart moeten brengen. Dit gebeurt jaarlijks in een paragraaf weerstandsvermogen (zowel in de begroting als in het jaarverslag). Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
- Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

In samenhang met en vooruitlopend op de invoering van het nieuwe dienstverlenings- en bekostigingsmodel van de Stadsbank Oost Nederland is een nieuwe beleidsnota weerstandsvermogen opgesteld. Hiermee is opvolging gegevens aan ons advies om het risicomanagement verder te integreren in de processen, de risicoanalyse nader te formaliseren en de mogelijke risicogebieden in kaart te brengen.

In de nota is het beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen en de risicobeheersing van de Stadsbank voor de jaren vanaf 2016 herijkt. In de beleidsnota is bepaald dat indien het weerstandsvermogen een ratiowaarde in de bandbreedte 1,0 en 1,4 omvat (bepaald door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit), dit als voldoende wordt gekwalificeerd. Afgezet tegen de risico's volgens de begroting 2016 (totaal € 0,8 miljoen) en uitgaande van een weerstandscapaciteit van alleen de algemene reserve per 31 december 2015, bedraagt de ratio 1,3; dit zou dus in het nieuwe systeem als voldoende kwalificeren.

Voor het jaar 2015 heeft de Stadsbank Oost Nederland nog gebruik gemaakt van de methode die ook in voorgaande jaren werd toegepast. Volgens deze methode ligt de ondergrens van het weerstandsvermogen op 15 % van de personele uitgaven en de bovengrens op 45 % daarvan. Eind 2015 bedraagt de algemene reserve € 1.043.800 (2014: € 516.800). Dat komt neer op 22% van de personele uitgaven voor het eigen personeel en dat ligt per ultimo 2015 binnen de gewenste grenzen van 15 en 45%. Ook onder het oude systeem is het weerstandsvermogen dus toereikend.

Naast de algemene reserve beschikt de Stadsbank eind 2015 over diverse bestemmingsreserves voor een bedrag van € 835.200 (2014: € 1.213.100). Deze reserves kunnen na expliciete besluitvorming door het algemeen bestuur eventueel voor andere doeleinden worden aangewend. Eind 2015 bedraagt de weerstandscapaciteit van de Stadsbank afgerond € 1,9 miljoen (inclusief het resultaat over het boekjaar; 2014: € 1,7 miljoen).

3. Controlebevindingen jaarrekening 2015

3.1 Goedkeurende controleverklaring 2015

Wij hebben bij de door het dagelijks bestuur opgestelde jaarrekening 2015 op 5 april 2016 een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de Stadsbank Oost Nederland een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met het BBV.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling.

3.2 Foutenevaluatie en onzekerheden

In het door het algemeen bestuur vastgestelde controleprotocol is bepaald dat de goedkeuringstolerantie voor fouten en onzekerheden respectievelijk 1% en 3% van het totaal van de lasten bedraagt (inclusief de mutaties in de reserves). Voor 2015 betreft dit afgerond € 97.000 respectievelijk € 291.000. De rapporteringstolerantie bedraagt € 50.000.

De door ons geconstateerde fouten en onzekerheden, zoals opgenomen in de bijlage, voor zowel het getrouwe beeld als de rechtmatigheid, liggen onder de door het algemeen bestuur vastgestelde goedkeuringstolerantie en hebben derhalve geen effect op de strekking van de controleverklaring op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid.

3.3 Controleprotocol en normenkader

Het huidige protocol accountantscontrole is op 24 november 2011 vastgesteld door het algemeen bestuur van Stadsbank Oost Nederland. Er is sindsdien geen nieuw protocol opgesteld. Zowel interne (nieuwe financiële verordening 2014) als externe wet- en regelgeving (WNT, aanbestedingswet, schatkistbankieren) zijn (deels) verouderd.

Voor 2016 zal een nieuw Controleprotocol worden vastgesteld, waarin een aangepast en geactualiseerd normenkader zal zijn opgenomen. Het normenkader voor 2015 maakt nog onderdeel uit van het protocol accountantscontrole 2011.

Het nieuwe controleprotocol is ter goedkeuring aan het Bestuur voorgelegd in de bestuursvergadering van 31 maart 2016.

3.4 Voorziening risico leningen

De financiële vaste activa met betrekking tot de leningen aan cliënten bedroegen eind 2015 € 4.560.300 (exclusief voorziening voor risico oninbaarheid, 2014: € 4.192.800). Het openstaand saldo leningen aan cliënten wordt eind 2015 voor € 1.130.000 (2014 € 698.900) geborgd door borgstellingen, met name vanuit de gemeenten. De toename van zowel het saldo aan leningen als aan geborgde leningen, wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door instroom van statushouders. Over het saldo van geborgde leningen loopt uw Stadsbank feitelijk geen risico van oninbaarheid. Voor het resterende deel van de portefeuille is wel sprake van een risico van mogelijke oninbaarheid. Op het saldo van de cliëntenleningen is eind 2015 een bedrag van € 195.000 in mindering gebracht in verband met het risico op oninbaarheid (2014: € 231.800). De voorziening is eind 2015 in overeenstemming met 2014 bepaald door rekening te houden met de werkelijke achterstand, alsook met de inschatting van het bedrag dat nog geïncasseerd kan worden via de deurwaarder.

Wij hebben vastgesteld dat de gehanteerde systematiek in overeenstemming is met hetgeen voorgaand jaar in overleg met ons tot stand is gekomen. Hiermee is invulling aan het advies om op statische wijze te evalueren of de voorziening risico leningen toereikend is. De huidige getroffen voorziening wordt toereikend verondersteld op basis van retrospectieve inzichten (ervaringen).

3.5 Voorziening WW-verplichtingen

In 2014 is een voorziening gevormd voor de WW-verplichtingen die zijn ontstaan als gevolg van een organisatie-aanpassing. Aangezien de Stadsbank eigen risicodragend is voor de WW-verplichtingen, is toen een voorzichtige inschatting gemaakt van de uitgaven die ten laste van de Stadsbank zouden komen. Gedurende 2015 is een deel van de verplichtingen komen te vervallen, omdat enkele oud-medewerkers ander werk hebben gevonden (zie ook paragraaf 2.1).

Eind 2015 resteert nog een verplichting ter grootte van € 466.000. De Stadsbank heeft, in overeenstemming met het voorzichtigheidsbeginsel, de maximale verplichting opgenomen in de voorziening. Het is niet zeker of deze voorziening geheel zal moeten worden aangewend, omdat het kan gebeuren dat betrokkenen ander werk vinden en dan geen aanspraak meer zullen maken op een uitkering. Kort gezegd: het kan dus nog meevallen. Deze onzekerheid is becijferd op € 170.000 en opgenomen in het overzicht van niet-gecorrigeerde controleverschillen (appendix A). Deze onzekerheid blijft binnen de daarvoor geldende bandbreedte (voor 2015: € 291.000) en is niet van invloed op het algehele beeld van de jaarrekening.

De komende periode zal blijken hoe de verplichtingen feitelijk zullen afwikkelen. Wij raden u aan de ontwikkelingen goed te blijven volgen en zo nodig ook tussentijds de stand van de voorziening te herijken.

3.6 Buiten gebruik gestelde cliënttegoeden

Op basis van een analyse van de verplichting uit hoofde van persoonlijke rekeningsaldi (PRS), dit zijn cliënttegoeden, is gebleken dat er bij de Stadsbank sprake is van cliënttegoeden waarvan reeds sinds een (soms groot) aantal jaren geen toerekening meer plaatsvindt naar activiteiten. Dit gaat bijvoorbeeld over tegoeden van cliënten die zijn geëmigreerd en niet meer te bereiken. De betreffende rekeningen zijn buiten gebruik gesteld. De Stadsbank laat, uit voorzichtigheidsoverwegingen, deze tegoeden onverminderd als verplichting op de balans staan. Het saldo van buiten gebruik gestelde rekeningen (PRS) bedraagt per eind 2015 ca. € 114.000.

Wij onderschrijven deze prudente benadering, maar merken wel op dat met het verstrijken der jaren het steeds onwaarschijnlijker wordt dat deze oude posities afwikkelen. Wij adviseren u daarom om komend jaar een nadere analyse te verrichten van de "restitutiekans" van de buiten gebruik gestelde cliënttegoeden. Dit aan de hand van retrospectieve inzichten en ervaringscijfers, rekening houdend met de ouderdom van de buiten gebruik gestelde rekeningen. Op basis hiervan kan vervolgens een inschatting worden gemaakt van cliënttegoeden die naar verwachting niet meer zullen worden opgeëist. En daarna –al dan niet geleidelijk- van de balans kunnen worden gehaald.

3.7 Begrotingsrechtmatigheid

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden besteden wij in dit verslag ook aandacht aan de begrotingsrechtmatigheid. Eén van de belangrijkste elementen van de kaderstellende taak van het algemeen bestuur is het budgetrecht. Het algemeen bestuur heeft het recht om de budgetten toe te kennen. Het dagelijks bestuur is samen met de directeur vervolgens verantwoordelijk voor het opzetten van een systeem van budgetbeheer dat moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven.

Omdat het algemeen bestuur de kaders stelt, is het overschrijden van de begroting in beginsel onrechtmatig. Het begrotingscriterium is uitgewerkt in de Kadernota 2015 van de Commissie BBV. Hieruit blijkt dat in de volgende gevallen de overschrijding niet meeweegt in het accountantsoordeel:

- Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten.
- Kostenoverschrijdingen die passen binnen het beleid.
- Kostenoverschrijdingen bij opneideregelingen.

De kostenoverschrijdingen moeten wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. De toelichting in het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2015 geeft voldoende inzicht in de aard en oorzaken van de afwijkingen tussen de begroting en de realisatie: er zijn in 2015 geen overschrijdingen op de lasten van de beide programma's. Wij verwijzen voor deze toelichting naar hoofdstuk 2.5 van de jaarrekening.

4. Administratieve organisatie en interne beheersing 2015

4.1 Algemeen

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2015 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op het vaststellen van de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interim-controle hebben wij gerapporteerd in de managementletter 2015 die op 11 november 2015 is uitgebracht. Ons is meegedeeld dat deze managementletter ook in het algemeen bestuur wordt behandeld. Om deze reden volstaan wij op deze plaats met een korte samenvatting van de bevindingen uit de managementletter.

Het overall beeld vanuit onze interim-controle is dat de processen binnen uw Stadsbank over het algemeen voldoende zijn ingericht en dat op actuele ontwikkelingen tijdig wordt ingespeeld. Het jaar 2015 heeft voor de Stadsbank in het teken gestaan van de invoering van het nieuwe dienstverleningsmodel dat met ingang van 2016 is uitgerold. Hiertoe heeft momenteel reeds voor een groot deel een herijking en herinrichting plaatsgevonden van het bestaande dienstverleningsmodel. Hiertoe is de organisatie druk doende om de processen opnieuw te beschrijven, te formaliseren en in te richten. De organisatie is hierbij in beweging, waarbij de klantenteams een centrale rol zullen gaan vervullen om zo beter in te spelen op de veranderende vraag vanuit klanten en de maatschappij. Op de achtergrond heeft dit veel aandacht gevraagd van het management en de afdeling advies en ondersteuning om de administratieve organisatie en interne beheersing hierop in te richten. Dit zal gedurende 2016 nader vorm worden gegeven en er zal formalisering plaatsvinden als onderdeel van de invoering van het nieuwe dienstverleningsmodel.

Als gevolg van de aandacht die uit is gegaan naar het herijken en inrichten van het nieuwe dienstverleningsmodel, is op sommige terreinen een lagere prioriteit gegeven aan het opvolgen van onze bevindingen uit 2014. Wij hebben begrip voor deze gekozen praktische benadering, maar benadrukken wel het belang dat hier in 2016 opvolging aan wordt gegeven.

4.2 Interne frauderisicoanalyse

Overall waar geldstromen zijn en mensen werken, bestaat ook het risico van fraude. Het is de verantwoordelijkheid van de leiding te zorgen voor beheersmaatregelen die frauderisico's tot een aanvaardbaar minimum terugbrengen. In het kader van onze controle vragen wij daarom onze klanten om door middel van een zogenoemde frauderisico-analyse in kaart te brengen welke frauderisico's men onderkent, welke beheersmaatregelen al genomen zijn om die risico's af te dekken (bijvoorbeeld in de sfeer van inkopen en betalingsverkeer), hoe men de restrisico's in schat en welke aanvullende maatregelen eventueel nog nodig worden geacht.

Stadsbank Oost Nederland beschikt op dit moment nog niet over een fraude-risicoanalyse. Wij adviseren u om, in samenhang met het herijken en inrichten van het nieuwe dienstverleningsmodel en het aanpassen van de organisatie hierop, de frauderisico's in kaart te brengen, de daarbij horende interne beheersingsmaatregelen te benoemen en een inschatting te maken van restrisico's. Uw management onderschrijft nadrukkelijk het belang van de frauderisicoanalyse en heeft aangegeven deze op korte termijn als onderdeel van het herijken en herinrichten van het bestaande dienstverleningsmodel te zullen gaan uitvoeren.

4.3 Vastlegging interne beheersing

Een goede interne beheersing geeft uw Stadsbank grip op het realiseren van uw doelen. De basis voor het inzicht in en de onderbouwing van de interne beheersing is een SMART beschrijving van de interne beheersingsmaatregelen die uw Stadsbank heeft getroffen voor de belangrijkste processen. Een adequate procesbeschrijving bevat een beschrijving van de interne beheersingsmaatregelen die uw Stadsbank heeft getroffen, waarbij u antwoord geeft op de 'W-vragen': wie doet wat, waarom, wanneer, waarmee en met welk doel? Wij hebben bij onze interim-controlle over 2015 vastgesteld dat de procesbeschrijvingen nog niet volledig als zodanig zijn ingericht. Dit is met name is gelegen in het feit dat de prioriteit dit jaar heeft gelegen -en nog steeds ligt- bij het herijken en inrichten van het nieuwe dienstverleningsmodel dat met ingang van 2016 is uitgerold. Wij adviseren om als onderdeel van het herijken en inrichten van het nieuwe dienstverleningsmodel de procesbeschrijvingen tijdig hierop aan te passen, dan wel de processen opnieuw te beschrijven.

Hieronder werken wij de bevindingen uit de managementletter nader kort uit:

- **Opbrengsten**

Het facturatieproces richting de gemeente is een veelal handmatig proces met verschillende koppelingen tussen Excel bestanden. Hierdoor is er een verhoogd risico op fouten in de facturatie aanwezig. Wij adviseren u om de mogelijkheden te onderzoeken in hoeverre het facturatieproces (bijvoorbeeld door een automatische koppeling tussen Allegro en Exact) verder kan worden geautomatiseerd. Daarnaast adviseren wij u om de ingevoerde rentetabellen, nadat deze zijn ingevoerd in Allegro, door een afzonderlijke functionaris te laten controleren.

- **Inkopen, aanbesteden en betalingen**

Binnen het proces inkopen en betalingen hebben wij vastgesteld dat er sprake is van verregaande bevoegdheden van een aantal medewerkers, waarbij de betreffende medewerkers bevoegd zijn tot het wijzigen van crediteurenstamgegevens alsook het fiatieren van betalingen (2^e handtekening), waardoor het risico op onrechtmatige betalingen in opzet bestaat. Wij adviseren u om functiescheiding aan te brengen tussen het wijzigen van de crediteurenstamgegevens en het zetten van de 2^e handtekening en om periodiek een controle te laten verrichten op juistheid van mutaties in crediteurenstamgegevens door een afzonderlijke functionaris.

- **Personeelskosten**

Ten aanzien van de maandelijkse verloning vindt geen afzonderlijke controle plaats ten einde de juistheid van de verloning vast te stellen. Hierdoor bestaat het risico op onjuiste verloning. In dit kader raden wij u aan om de controles binnen het proces te versterken, bijvoorbeeld door een zichtbare controle op de maandelijkse salarisbetaling dan wel het standenregister te laten uitvoeren door een afzonderlijke functionaris.

- **Europese aanbestedingen**

Er is sprake van een centrale inkoopfunctie en centraal contractenbeheer, maar het is niet gewaarborgd dat alle inkopen via de centrale inkoopfunctie gaan. Wij adviseren u om toetsbaar te bewaken dat alle inkopen via de centrale inkoopfunctie gaan.

4.4 Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2015 hebben wij de opzet, het bestaan en de werking van de algemene ICT-beheersingsmaatregelen en meer specifiek van de ICT beheersingsmaatregelen in en rondom Allegro beoordeeld. Hierbij hebben wij vastgesteld dat de beheersingsmaatregelen rondom Allegro voldoen aan de daaraan te stellen eisen, waardoor de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening in voldoende mate is gewaarborgd. Desondanks zijn wel een aantal aandachtspunten gesignaleerd, die als volgt luiden:

- Uitdiensttrekkers worden niet te allen tijde tijdig gemeld aan applicatiebeheerder vanuit HR.
- Er is geen formele autorisatiematrix opgesteld om de in het systeem gewenste functiescheidingen te formaliseren.
- Wachtwoordinstellingen zijn beperkt.
- Er vindt geen periodieke beoordeling van de systeemlogging plaats.

Om deze aspecten te adresseren, adviseren wij te borgen dat de functioneel beheerders tijdig een bericht van HR krijgen wanneer een functionaris uit dienst treedt, een autorisatiematrix opgesteld wordt om de in het systeem gewenste functiescheiding te formaliseren en tevens adviseren wij om de wachtwoordinstellingen van Allegro aan te scherpen. Aanvullend adviseren wij u om de systeemloggingen op de meest kritische data periodiek te beoordelen om te borgen dat alleen geautoriseerde personen toegang tot deze data hebben gehad en ook alleen geautoriseerde personen de kritische data hebben gewijzigd.

De applicatie Allegro leunt voor een betrouwbare en continue werking op de IT-basisinfrastructuur, en die is in uw geval gedeeltelijk ondergebracht bij de gemeente Enschede. Het is in dit kader van belang dat met Enschede goede afspraken worden gemaakt over (het kunnen aantonen) van de borging van de betrouwbaarheid en de integriteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij constateren dat de algemene beheersmaatregelen van Allegro afdoende zijn geweest voor de jaarrekeningcontrole. Wij adviseren u om te borgen dat de applicatiebeheerder de IT-beheersingsmaatregelen blijft naleven en optimaliseren.

Artikel 393, lid 4 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat de accountant in het kader van de controle van de jaarrekening verslag uitbrengt omtrent zijn bevindingen met betrekking tot continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij delen u mede dat wij uit hoofde van de controle van de jaarrekening 2015 geen andere dan hier genoemde bevindingen of aandachtspunten hebben, die wij onder uw aandacht zouden moeten brengen.

Met betrekking tot het voorgaande benadrukken wij dat de accountantscontrole primair is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening en niet op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

5. Fraude

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening. Ter invulling van deze professioneel-kritische houding zal de accountant een inschatting moeten maken van de frauderisico's, zich een beeld moeten vormen van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen, en te bezien of deze maatregelen effectief zijn.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan zal de accountant dit moeten communiceren met, afhankelijk van de aard van de fraude, de direct leidinggevende, de directeur en, in waar zinvol ook met het dagelijks of algemeen bestuur.

Om invulling te geven aan de eerdergenoemde verplichting hebben wij een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met het management van de Stadsbank, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken, en op preventieve maatregelen daarbij.

Daarnaast hebben wij conform onze beroepsregels zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop waren gericht om het risico van het "omzeilen" van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Tevens hebben wij specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen, controles van schattingen en zijn wij alert geweest op significante en ongebruikelijke transacties. Hoewel wij, zoals hiervoor beschreven, een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van (materiële) fraude.

6. Opdracht en onafhankelijkheid

6.1 De opdracht die u ons heeft verstrekt

Wij hebben conform uw opdracht d.d. 9 oktober 2015 de jaarrekeningcontrole 2015 uitgevoerd voor Stadsbank Oost Nederland. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening 2015 van de Stadsbank. De belangrijkste bevindingen vanuit onze controle en de daaraan gekoppelde adviezen hebben wij in dit verslag opgenomen.

Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen: de risicoanalyse, de interim-controle en de jaarrekeningcontrole.

Risicoanalyse

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar de Stadsbank mee te maken heeft. Deze risicoanalyse zien wij als een gezamenlijke actie van ons controleteam en uw organisatie. Het doel hiervan is om op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie en uw omgeving tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risicoanalyse te komen, die als stevige basis voor de verdere controlewerkzaamheden kan dienen. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt primair de focus op de risico's in de voor de jaarrekening relevante processen die leiden tot mutaties in de jaarrekening en de realisatie van de begroting.

Interim-controle

De risicoanalyse en de daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat er betrouwbare informatie wordt opgeleverd, zowel tussentijds als bij de jaarverantwoording. Omdat deze interne beheersing het gehele jaar goed dient te functioneren, wachten wij met de aanvang van onze controle niet totdat de jaarrekening gereed is. Onze controle vindt voor een belangrijk deel al in de tweede helft van het boekjaar plaats.

Wij onderzoeken tijdens de interim-controle de procesrisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen. Het product van deze fase van de controle is een managementletter met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing. Deze managementletter is op 11 november 2015 verstrekt.

Jaarrekeningcontrole

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften (het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten, hierna: BBV) en of de baten en lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Onze controle houdt niet in dat wij alle posten controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden en/of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de materialiteitsgrenzen zoals vastgelegd in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO).

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en dit voorliggende verslag van bevindingen.

15

5 april 2016

3114122190/2016.049377/MD

Wij zijn op 15 februari 2016 gestart met de controle van de jaarrekening 2015. Op dat moment waren de jaarstukken 2015 grotendeels gereed. Naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden zijn in goed overleg enkele correcties doorgevoerd in de jaarstukken. Wij hebben bij onze controlewerkzaamheden de volledige medewerking gehad van uw medewerkers. De belangrijkste bevindingen vanuit onze controle en de daaraan gekoppelde adviezen hebben wij in dit verslag opgenomen.

6.2 Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de Stadsbank Oost Nederland in 2015 voldoende is gewaarborgd

Appendix A: Overzicht niet gecorrigeerde controleverschillen

Impact van niet gecorrigeerde controleverschillen op de jaarrekening:

Niet gecorrigeerde controleverschillen – fouten en onzekerheden	Aard	Invloed Eigen vermogen	Invloed Resultaat
Voorziening WW-verplichtingen (zie paragraaf 3.5 van dit verslag)	Onzekerheid	€ 170.000	€ 170.000
Totaal		€ 170.000	€ 170.000

Deze onzekerheid blijft binnen de daarvoor geldende bandbreedte (voor 2015: € 291.000) en is niet van invloed op het algehele beeld van de jaarrekening.